

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΣΤΕΛΙΧΩΝ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ : ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΚΕΑΣ

ΑΘΗΝΑ

ΚΡΕΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΕΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ
WILLIAM WORDSWORTH
ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΣΤΕΛΙΧΩΝ
PERCU SHELLEU
ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΚΕΑΣ
ROMAIN HOLLAND
LEON DE ANDREΤΕF
ΦΩΤ. ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΗΔΙΑΔΗΣ
GERHART HAUPTMANN
ΑΓΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ
ANDRÉ SUARÉS
ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

I. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

1920

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1920

ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Προβαίνοντας στην έκδοση του νέου αυτού φιλολογικού περιοδικού με τὸ σκοπὸ νὰ συγκεντρώσουμε μέσα σ' αὐτὸ ὅλη τὴ δράση τῆς νέας πνευματικῆς μας γενεᾶς, στὴν εὐτυχή ἐποχὴ ποῦ μιὰ νέα περίοδος ζωῆς καὶ θετικῆς ἀναδημιουργίας παρουσιάζεται γιὰ ὅλα τὰ κράτη γενικὰ καὶ ἐξαιρετικὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἀποτελεῖ τὸν πραγματικὸ σταθμὸ, τὴν ἀπαρχὴ καλύτερα ἐνὸς νέου αἰῶνα μελλοντικῆς προόδου καὶ πολιτισμοῦ, φλεγόμενοι ἀπὸ τὴν ἰερὴ φωτιὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ποῦ πρέπει γιὰ ὅλους μας νὰ ἀποτελέσῃ τὸ εὐγενικὸ κίνητρο γιὰ τὴ νέα μας μεγάλη ἀναδημιουργοῦ ἐποχὴ, δὲν ἀποτεινόμαστε μόνο πρὸς τὸν περιορισμένον κύκλον τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅλους γενικὰ τοὺς Ἕλληνας σ' ὅσους μάλιστα πρόκειται νὰ γίνοντι οἱ συνλοβᾶτες τῆς μελλοντικῆς κατεύθυνσης τῆς φυλῆς.

Ἡ μέχρι σήμερα πνευματικὴ κίνηση στὴν Ἑλλάδα στερημένη ἀπὸ κάθε πλατειὰ ἐπικοινωνία μετὰ τὸ ἔξω φῶς, ἔκανε τοὺς Ἕλληνας νὰ νομίζουν τὰ γράμματα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ κίνηση ὡς κἄτι τὸ περιθωριακὸ καὶ ἄσχετο μετὰ τὴν πραγματικὴ σημασία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἔκανε τοὺς Ἕλληνας νὰ βλέπουν τοὺς καλλιτέχνους μετὰ ὑποπηματιὰ, καὶ ἀκόμα ἀνίκανους νὰ συντηρήσουν ἕνα σοβαρὸ θέατρο, νὰ σεβαστοῦν ἕνα καλλιτέχνη.

Μὰ μέχρι σήμερα εἶχαμε δίκην περιορισμένοι ὅπως εἴμεθα στὴ γωνιά μας, στερημένοι ἀπὸ κάθε πλατειὰ ἐπικοινωνία μετὰ τὸ ἔξω φῶς. Τώρα ὁμως τὰ πράγματα ἄλλα-

ξαν. Καινούργιες ιδέες, νέες δυνάμεις, κατευθύνσεις νέες, ή προαίσθηση μιᾶς ἐλπιδοφόρας χαρανγῆς μιᾶς ἔθρεψε, φρυώντας μέσα μας μιὰ νέα ζωή.

Πετάξαμε τὶς παληές μας προλήψεις σὰν κᾶτι ποῦ γεννᾶ τὸ φοιχτὸ συναίσθημα τῆς ὀπισθοδρομικότητος.

Φτάσαμε στὸ σημεῖο νὰ νοιώθουμε, καὶ νὰ ἐκτιμᾶμε τὸ ὠραῖο, τὸ εὐγενικό, τὸ μεγάλο, τὸ ἀληθινό. Τὸ παλῆδ καὶ σάπιο κριτήριον τῶν ἀξιῶν δὲν τᾶναγνωρίζουμε πιά.

Μὰ μόνο αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρκετό. Πρέπει νὰ δείξουμε πῶς εἴμαστε καὶ ἄξιοι ὄχι μονάχα νὰ νοιώθουμε, μὰ καὶ νὰ δημιουργοῦμε τὸ ὠραῖο — τὸ αἰώνια ἀληθινό. Ἀφήστε τὸ ψυχοφθόρο σκεπτικισμό καὶ ἀποτινᾶχτε τὴν νάρκη. Ἔχουμε τεράστιο ἔργο μπροστά μας. Εἶναι δύσκολο ἀλήθεια· μὰ εἶναι ἔργο δικό μας.

Ἀπὸ τέτοια εὐγενικά, ἀγνὰ ἰδανικά προβαίνουμε σὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ μας. Μιὰ ἀκλόνητη πεποίθησι καὶ εὐτολμία θὰ μιᾶς διακρίνη πάντα. Μὰ ἂν πάλι ἡ προθεσὴ μας αὐτὴ στεφθῆ με ἦττα ἀντὶς γιὰ νίκη, μιᾶς μένει ἡ ἰκανοποίησι τοῦ ἑαυτοῦ μας, πῶς σὶν ἀγῶνα αὐτὸν συνεισφέραμε ὅτι μιᾶς ἦταν δυνατὸ — ἐκεῖνο ποῦ μιᾶς ἔφερε τὴν ἦττα.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΣΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ ΠΟΥ ΘΑΡΘΟΥΝ

(Sully Prudhomme)

Ποιητὲς ποῦ θάρθετε, καὶ πόσα θὰ γνωρίζετε, ὅλα τὰ ποῦ γνωρίζετε με λόγον πὶδ ὁμορφον νὰ πῆτε, φέρνοντας πὶδ μακρὰ ἀπὸ μιᾶς πλατύτερη λαμπάδα στὰ ὑπέροτα προβλήματα, σκοπούς, αἰτίες πλάστρες,

Ἱεροὶ μεγάλοι οἱ στίχοι σας ὅταν ἐσᾶς δοξάζουν, θὰ εἴμαστ' ἐμεῖς ἀπὸ καιρὸ στὰ μνήματα θαμμένοι, δὲ θὰ ζῆ τίποτε ἀπὸ μιᾶς, καὶ τὸ ἔργο μας κουρέλλι κρού καταχωνιαστὸ μαζὶ με τὰ κλειστά μας χεῖλη.

Μὴ λησμονᾶτε, ψέλναμε τᾶνθη καὶ τὶς ἀγάπες σ' ἕνα καιρὸ σκοταδερὸ μες τὴ κλαγγὴ τῶν ὀπλων, καὶ γιὰ καρδιές, ποῦ κούφαινε τὸ βουῖσμ' αὐτό, δαρμένες.

Πονέστε τὰ τραγούδια μας τὰ τρεμοσαλεμένα, ἐσεῖς ποῦ πὶδ καλὰ ἀκουστὰ σ' εὐτυχισμένα χρόνια, θὰ λέτε, πὶδ ψηλὰ φερτά, ποιήματα χωρὶς δάκρυα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΙΟΛΙΚΗ ΑΡΠΑ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

V

Σὲ πρόδωσεν ὁ ἔρωτας, μᾶς εἶπες, κι ἡ φιλία,
σὲ πρόδωσε ἡ ζωὴ.
Ἦ καθεμιὰ, σὲ πότιζε καινούργια μιὰ πικρία,
τῆς Φύσης ἡ ἐποχή.

Μονάχο τὸ φθινόπωρο σοῦ στάθηκε ὡς τὸ τέλος,
ὦ Μορεάς, πιστό,
τί νοιάζει ποῦ σοῦ τρύπησε μὲ τὸ χουσό του βέλος
τὸ στήθος σου κι' αὐτό,

Ἄφοῦ τίς πιὸ βαθιὲς χορδὲς σάλεψε τῆς καρδιάς σου
μὲ μετρημένη ὄρμη
κι ὅπως ἀντίλαλος σπηλιάς ἀντήχησε ἡ ὁμορφιά σου,
ποῦ ἐκράταες μυστική!

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

II

Μήτε χαρὰ ἀπροσδόκητη καὶ μήτε αἰφνίδια λύπη
νὰ μὴ μοῦ φέρεις, νέο πρωτ',
γιατὶ κανένα, στὴ σοφία δὲ στέργει, καρδιοχτύπι,
ποῦ τόσο ὁ Ἀπόλλωνας μισεῖ.

Κι' ἄσε με, σὰν τὸ ἀσάλευτο νερὸ μέσα στὴ λίμνη,
τὰ φύλλα πάλι νὰ δεχτῶ,
ποῦ ἀπ' τὰ κλαριά θὰ πέσουνε, σὰν ἀπὸ στόματα ὕμνοι
γιὰ ἕναν ἀγύριστον καιρό.

XVII

Ἄπ' τίς λευκὲς ἀνάμεσα τῆς ἔξοχῆς τίς στράτες
θὰ πλανεθοῦμε πάλι ἐμεῖς, πικρὴ ζωὴ μου, ἀντάμα,
τὴν ὥρα, ποῦ ἐρημώνονται ἀπ' τοὺς ἀραιοὺς διαβάτες
κι' οἱ γλαυκὲς ἀρχινίζουνε τὸ θλιβερό τους κλάμα.

Καὶ θενὰ νοιώσουμε ἄξαφνα τὸ μίκρομα τῆς μέρας,
σὰν κάποιοι ποῦ ἀπουσίασαν λίγον καιρὸ ἀπ' τὴ Φύση
καὶ στὴ γαλήνη τῆς γλυκιᾶς τοῦ Σεπτεμβρίου ἐσπέρας,
τοῦ ὠραίου θὰ χαιρετήσουμε καλοκαιριοῦ τὴ δύση.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

XII

Τὴν «Ἀρμονία» σου μελετῶ πολλὲς ὥρες, ὦ Γκύζη,
κάθε φορὰ, ποῦ τῆς ζωῆς ὁ δυσαρμονικὸς
ὁ τόνος, τὴ διάθεση τὴ δύσκολή μου ἀγγίζει
σὰν ἀγριμοῦ σκουγμός.

Γιατὶ δὲν ξέρω ἀπ' τὸ ἔργο σου, πὸ τέλεια καὶ πὸ ὠραία
εἰκόνα, ποῦ νὰ μᾶς σκορπᾶ τόση ἡρεμία σοφή,
παρὰ κάποια παράσταση τριγύρω ἀπὸ ἀμφορέα
χυτή, ζωγραφιστή,

Ἦ κάποιο ἀρχαῖον ἰνάγλυφον, ὁποῦ τῶν Ἑστιάδων
μᾶς εἰκονίζει ἕνα χορὸ, μέσα στὸ σπιτί, ἀργό,
κι ἀκόμα κάποιον ὄραμα τῶν νυφικῶν Κυκλάδων
ἀπὸ ἀττικὸ βουνό.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

WILLIAM WORDSWORTH

ΛΟΥΣΗ

Πέρα κεῖ στὸν Ντόβε ζουσιστά τραχειὰ τὰ μονοπάτια
Στάνοιξιὰτικα λουλούδια ἕνα κοράσι σὰ λουλούδι.
Λίγοι βρίζονταν μονάχα ν' ἀγαπήσουν τέτοια μάτια
Καὶ οὔτε ἕνας νὰ τοὺς πῆ κάνα τραγοῦδι.

Μιά βιολέτα ἀνθισμένη ποῦ τὴν κρύβει ἀπ' τοῦ διαβάτη
Τὴ ματιὰ κάποιο λιθάρι
Κ' εἶχε τοῦ ἀστεριοῦ τὴ χάρη
Σὰ μονάχο του ἕνα λάμπει σόλου τοῦ οὐρανοῦ τὴ χάρη

Κι ὅπως τὴ φτωχιά ζωὴ τῆς, λιγοστοὶ τὸ ξέρουν πάλι
Ποῦχει ἡ Λούση κειὰ πεθάνει:
Κι ἄχ! ἡ σκέψη πὸς ὁ τάφος τὰ μαραίνει τέτοια κάλλη
Σὲ τί θλίψη ποῦ μὲ βάνει!

ΝΙΚΟΣ ΛΑ-Ι ΔΗΣ

NINON

Νινόν, όταν σὲ πρωτοεἶδα τὴν ἀνοιξὶ στὸν κήπο τοῦ Λουξεμβούργου, σ' ἔνα πάγκο τῆς ἡσυχίας κρήνης τῶν Μεδίκων, κεντοῦσες κάτι κεντήματα ποῦ δὲ ἦταν γιὰ σένα, καὶ τὰ μικρὰ σου χέρια ἦταν κόκκινα, καὶ τὰ σκαρπίνια σου ἦταν χαλασμένα, κι' ἡ ῥόμπα σου δὲν ἀνῆκε σὲ καμμιά πλέον μόδα, κι' ὅμως σ' ἀγάπησα, Νινόν.

Κι' ὅμως σ' ἀγάπησα — Νινόν — γιὰ τὴν κτύπαξες περιλίπη τῆς κομπῆς κυρίες ποῦ περνοῦσαν στὸ μπράτσο καλοντυμένων νέων μέσα στῆς πράσινες ἀλλέες τοῦ πάρκου, τῆς ἀλλέας μὲ τὰ λευκὰ ἀγάλματα τῶν βασιλισσῶν τῶν παληῶν ὡραίων καιρῶν, — γιὰ τὴν κτύπαξες περιλίπη τῆς κομπῆς κυρίες καὶ τὴ φτωχή σου ῥόμπα, ποῦ ἦταν ἐπιδιορθωμένη, — Νινόν.

Τὸ βράδυ ποῦ γνωριστήκαμε φάγαμε σ' ἕνα ἐστιατόριο τοῦ βουλεβάρτου. Ἄν κι' ἦσσαν κορίτσι τῆς Λατινικῆς Συνοικίας, δὲν τὸ ἤξευρες τὸ ἐστιατόριο τοῦ βουλεβάρτου τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ μὲ τὰ πολλὰ ἠλεκτρικὰ καὶ τοὺς φρακοφορεμένους ὑπερέτες. Ἐντρεπῶς νὰ μπῆς καὶ — ὦ! πῶς τὸ θυμᾶμαι — κοκκίνισες σὰν ὄριμο ῥοδάκινο ὅταν βρέθηκες μέσα στὴ μεγάλη σάλλα καὶ ξαναβρῆκες τῆς κομπῆς κυρίες ποῦ δὲ σὲ εἶχανε προσέξει στὸ πάρκο, μὰ ποῦ τῆς εἶχες προσέξει ἐσὺ, — Νινόν.

Νινόν, τὴν πρώτη νύχτα ποῦ περάσαμε τὴ θυμᾶμαι σὰν καὶ τώρα. Ἦμουν ἕνας φτωχὸς διάβολος κι' ὅμως θαύμασες τὴν πολυθρόνα τῆς κάμαρᾶς μου, κι' ἄς μὴν ἦταν γερή, καὶ τὸ χρωματιστὸ χαρτί τοῦ τοίχου, ποῦ ἄλλοτες ἦταν ροζ μὰ ποῦ πιά δὲν εἶχε κανένα χρῶμα. Κι' ἔφαγες μὲ μεγάλη ὄρεξι τὰ γλυκίσματα ποῦ σοῦ εἶχα πάρει κι' ὅταν μ' ἀγκάλιασες καὶ μὲ φίλησες τὸ πρωτὶ, μὲ κτύπαξες στὰ μάτια κι' ἡ φωνή σου ἔτρεμε ὅταν μοῦ εἶπες:

— Πές μου πῶς δὲ θέλεις νὰ φύγω τώρα, αἶ; Πές μου πῶς δὲ θέλεις...

Νινόν, σοῦ εἶπα «μείνε» κι' ἔμεινες ὅλο τὸ καλοκαίρι, κι' ὅλο τὸ χυνόπωρο, κι' ὅλο τὸ

χειμῶνα καὶ δὲ σοῦ εἶχα πεί νὰ φύγης ὅταν δὲ γύρισες πιά μιὰν ἡμέρα... Ἔμεινες στὴν κάμαρά μου σὰν τὸ χελιδόνι ποῦ δὲ δυσκολεύεται νὰ κἀνῃ τὴ φωλιὰ του ὅπου τύχη.

Ὅταν σοῦ πῆρα τὴν πρώτη σου καλὴ φορεσιά, ποῦ δὲ στοίχιζε πιότερο ἀπὸ ἐξήντα φράγκα, μοῦ εἶπες πῶς ἔκανα τρέλλες καὶ πῶς ποτὲς δὲ θὰ μπορούσες νὰ ξεπληρώσης ὅτι ἐγὼ εἶχα κάνει γιὰ σένα. Καὶ τὴν καινούργια σου φορεσιά τὴν ἔκρυψες γιὰ νὰ τὴ φορέσης στῆς γιορτὲς τῆς Δημοκρατίας, τὸ βράδυ, στὸν ὑπαίθριο χορὸ ποῦ τὸν ἐρύθμιζαν τρία ξεχορδισμένα ὄργανα, «ἡ ὀρχήστρα», ὅπως ἔλεγε Νινόν.

Νινόν, — τὸ χειμῶνα τὸν περάσαμε στὴν κάμαρά μας ποῦ ἦταν ὡραία τὸ καλοκαίρι γιὰ τὴν δροσερὴ μὰ ποῦ ἦταν πολὺ, πάρα πολὺ δροσερὴ γιὰ τὸ χειμῶνα. Ἀνάβαμε σπάνια φωτιά, κι' ὅμως ἔλεγε πῶς δὲν ἔκανε ψύχρα γιὰ τὴ ζέση τῶν ἐνωμένων μας κορμῶν ἦταν πιότερο ἀπὸ ἀρκετή, — Νινόν.

Νινόν, — νὰ ποῦ ἡ ἀνοιξὶ ξαναγύρισε. Εἶμαι μόνος στὴν κάμαρά μου καὶ στὴν κρήνη τῶν Μεδίκων ἐσὺ δὲ φαίνεσαι πιά. Ἐνα βράδυ, ἕνα βράδυ ποῦ εἶχα πᾶει νὰ δανεισθῶ μερικὰ φράγκα γιὰ νὰ φᾶμε, ἔφυγες καὶ δὲν ξαναγύρισες πιά. Ἐκλαψα κείνο τὸ βράδυ σὰν παιδί, γιὰ μένα καὶ γιὰ σένα, — Νινόν.

Νινόν, — σὲ εἶδα προχτὲς τὸ βράδυ στὰ βουλεβάρτα καὶ τρόμαξα νὰ σὲ γνωρίσω. Τρόμαξα νὰ σὲ γνωρίσω γιὰ τὸ φοροῦσες ἕνα ροζ μεταξωτὸ φόρεμα καὶ γιὰ τὸ καπέλλο σου εἶχες μεγάλη φτερά καὶ γιὰ τὰ σκαρπίνια σου εἶχαν τακούνια Λουδοβίκου δεκάτου ἔκτου κι' ἀκόμα γιὰ τὸ συνόδευε ἕνας καλοντυμένος νέος ποῦ εἶχε ἕνα μεγάλο μαργαριτάρι στὴ γραβάτα του. Μὰ ἐγὼ δὲν εἶχα ἀλλάξει κι' ὅμως ἐσὺ δὲ μὲ ἀναγνώρισες, κι' ὅμως ἔκανες πῶς δὲ μὲ ἀναγνώρισες. — Νινόν, Νινόν, Νινόν....

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΛΥΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

*Mes yeux noyés de pleurs
ne voient, que le vide.*

A. Musset

Ἦταν μιὰ βραδυὰ τοῦ Μάρτη, ὅταν βγαίναμε ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο τῆς «Ρωσσίας» στὴ Γιάλτα. Βραδυὰ ποῦ μόλις φεγγοβολοῦσε δειλὰ... δειλὰ τὸ φεγγάρι κρυμμένο στὰ βαρεῖα τὰ σύννεφα, ποῦ μὲ ψιλή... ψιλή βροχούλα πότιζαν αὐτὴ τὴν ἐξοχὴ τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας ποῦ εἶχε πιά διαλυθῆ.

Πηγαίναμε σιγά... σιγά· εἴμαστε μόνοι μας μέσ' στὴν ἐρημιὰ μετὰ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, ποῦ ὅλα πιά κοιμῶντουσαν καὶ τίποτα δὲν ἀκουγότανε παρὰ μόνο τὸ κλίτες... κλίτες τῆς ψιλῆς βροχῆς ποῦ ἔπεφτε· καὶ ποῦ, καὶ ποῦ κανὰ μακρυνὸ γαύγισμα κάποιου σκύλλου, ἀπ' τίς σκοτεινὲς τίς βίλλες.

Κᾶπου... κᾶπου, ἡ ὄμορφη Ῥωσίδα φοβότανε λιγάκι καὶ μαζευότανε ὅσο μπορούσε πιὸ κοντά μου, κι' ἔτσι νοιώθαμε ὁ ἕνας τὴ ζεστασιά τοῦ ἄλλου... κοντά... κοντά... μέσ' στὴν καρδιά.

Ἔτσι πηγαίνοντας μὲ τὴν ἀργὴ περπατησιὰ μας, λέγαμε λόγια — τρελλὰ — ἀλλὰ ποῦ τὰ καταλαβαίναμε.

Ἦμουν τρελλὸς αὐτὸ τὸ βράδυ, στὸν μοναχικὸ μας τὸν περίπατο.

Προχωρούσαμε — ποῦ καὶ ποῦ βρῖσκαμε κανένα φανάρι ἀναμμένο, ἀλλὰ κι' αὐτὸ μὲ φῶς τρεμουλιαστὸ, μὲ φῶς ὠχρὸ ἀρρωστιάρικο...

Φτιάσαμε μπρὸς στὴ βίλλα τῆς... Μιὰ βίλλα σταχτεῖα, περιεργη· μπρὸς τῆς ἕνα μεγάλο περιβόλι ξανοιγότανε. Κι' αὐτὴ!! καμαρωτὴ, χτισμένη πιὸ ψηλά, φαινόταν νὰ ξεχώριζε ἀπάνω ἀπὸ τὸ πάρκο.

... Ἐνα μουρμούρισμα... ἀκούστηκε μέσ' στῆς νύχτας τὴ σιγαλιά, σὰν ἀνοιξαμε τὴ μεγάλη σιδερένια πόρτα, γιὰ νὰ μποῦμε μέσα στὸ περιβόλι· καὶ μοῦπε ἡ Σόνια:

— Θυμᾶσαι χτὲς τὸ βράδυ, ποῦ μοῦπες καληνύχτα, χωρὶς νὰ μπῆς μέσα; σήμερα ὅμως θὰ μπῆς καὶ θὰ καθήσουμε λίγο στὴ βεράντα.

Τὴν εὐχαρίστησα γι' αὐτὸ, φιλώντας τὸ χεράκι τῆς στὸ ἀνοιγμα ποῦ ἔκανε τὸ κούμπωμα τοῦ γαντιοῦ τῆς.

Μέσ' ἀπ' τὸ πάρκο μόλις φαινόντουσαν τὰ χρυσὰ τὰ σύννεφα, ἀπάνω ἀπ' τὰ πυκνὰ τὰ δέντρα ποῦ σιγοτρέμανε, ἀπ' τὸ ἀδύνατο ἀγεράκι ποῦ φύσαγε. Μόλις βλέπαμε περπατῶντας στὰ βοτσαλάκια τῆς σκοτεινῆς ἀλλέας ποῦ ἔβγαине μπρὸς στὴ βεράντα τῆς βίλλας.

Μέσ' στὴ βεράντα τέσσερες ψάθινες πολυθρόνες κι' ἕνα ὅμοιο τραπέζι ἦταν. Κι' ἦταν σκοτεινὴ ἡ βεράντα κι' ἔβλεπε στὸν ἀνοιχτὸ ὄριζοντα, ἐνῶ κάτω τῆς ἦταν τὸ πάρκο, ποῦ σιγοκελαῖδοῦσαν τῆς νύχτας τὰ πουλιά.

Καθίσαμε κεῖ κοντά-κοντά, σιγομιλώντας γιὰ νὰ μὴ ταράξουμε τῆς νύχτας τὴ γαλήνη. Στὸν οὐρανὸ μὲ τὸ χρυσόσταχτο τὸ χρῶμα, κᾶπου-κᾶπου φαινόταν λίγο μπλέ, ποῦ μέσ' ἀπὸ κεῖ ἔβγαине τοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς.

Καὶ μοῦπε:

— Μόλις δοῦμε τὸ φεγγάρι καθαρὸ, σ' ἕνα κομμάτι μπλέ τοῦ οὐρανοῦ ἀπάνω ἐκεῖ βαλμένο, τότε νὰ μποῦμε μέσα.

Τῆς εἶπα:

— Θὰ τὸ ἰδοῦμε, ἄρα γε!!...

Κυτταζόμεστε μέσ' στὰ μάτια καὶ μόνο μ' αὐτὰ μιλούσαμε.

Σὲ λίγη ὥρα, εἶδα τὰ μάτια τῆς τὰ γαλανὰ, νὰ λαμποκοποῦν, ὄχι ὅμως σὰν καὶ πρὶν.. ἦταν καὶ δακρυσιμένα. Μοῦ φάνηκαν τὰ μάτια αὐτὰ σὰν ἕνας κόσμος δλόκληρος, κόσμος

ποῦ ἀγαπάει τὴ ζωὴ. Ἦταν ἔτσι γιατί τὸ φεγγάρι φάνηκε καὶ τὰ φώτισε, ὕστερ' ἀπὸ τὴ σκοτεινιά ; . . .

...Σηκώθηκε γρήγορα-γρήγορα καὶ μ' ἐτράβηξε ἀπ' τὸ χέρι μέσα στὴ σκοτεινὴ τὴ βίλλα...

Καὶ μοῦπε·

—Ἔλα μέσα . . . κάνει κρύο ἐδῶ . . .

... Ἐνῶ τὸ φεγγάρι φαινόταν ἀκόμη καθαρό κι' ὀλόκληρο καὶ τὸ ἡνιάκι ποῦτρεχε ἐκεῖ κοντὰ μας, ἀκκομπανιάριζε τῆς Σόνιας μου τὴ φωνή . . .

ΗΤΑΝ ΓΡΑΦΤΟ

Εἶχε περάσει καιρός!!.. ποῦ ὁ Πέτρος ἔχασε τὴν ἀγαπημένη του γυναῖκα.

Τοῦ πέθαν' ἀπὸ κρύωμα ἐδῶ καὶ ἕνα χρόνο, μέσα σὲ ὅλη τῆς τὴ ζωὴ καὶ τὴ χαρά.

Ἄπὸ τὴ λύπη του ὁ Πέτρος μόνο στὸ γραφεῖο πήγαινε καὶ γύριζε στὸ μοναχικό του σπιτάκι.

Ἄλλο σύντροφο ἀπ' τὴν Κυρὰ—Κατερίνα τὴν ὑπηρετρία τὴν παληά, δὲν εἶχε, οὔτε ἤθελε νᾶχη. Μ' αὐτὴν τὰ λέγανε γιὰ τὴν μακαρίτισσα καὶ τὴν ἐπιαναν τὰ κλάμματα σὰν ἕνα μωρὸ παιδί. Γιατὶ τὰ δυὸ χρόνια ποῦζησαν ὁ Πέτρος μὲ τὴ Λιλίκα του, δὲν τᾶζησαν σὰν ἕνα ἀντρόγυνο ἀλλὰ σὰν ἕνας φίλος μὲ τὴ φιλενάδα του.

... καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ξεχάσει.

Καθότανε πολλὲς φορὲς κουβεντιάζοντας μὲ τὴ μικρὴ τῆς φωτογραφία, καὶ τὴν φιλοῦσε... τὴν μικρὴ φωτογραφία... καὶ τὴν ἔσφιγγε στὸ στήθος του ὡρες ὀλόκληρες, χωρὶς νὰ σταματᾷ.

Κι' ὅλο ἔτσι περνοῦσε ὁ καιρός, σ' αὐτὸν τὸν χρόνο μέσα.

Ἐδῶ ὅμως καὶ κάτι μέρες, ὁ Πέτρος φαινότανε σὰν νᾶχη ἀλλάξει κάπως· δὲν ἦταν σὰν καὶ πρὶν τόσο πολὺ μελαγχολικός, ἔλεγε καὶ κάμποσα λόγια πάρα πάνω στὴν Κυρὰ Κατερίνα· ἦταν λιγάκι πιὸ εὐθυμὸς· μάλιστα, ὅταν ἡ Κυρὰ Κατερίνα τοῦφερνε κουβέντα γι' αὐτὴν ποῦ εἶχε πιά πεθάνει· τῆς ἔλεγε μὲ ἀναστεναγμὸ ὅμως πάντα—Ἔ!!!.. τί νὰ κάνουμε!... ἔτσι ἦταν τυχηρὸ τάχατες! μποροῦμε νὰ τὴν ἀναστήσουμε; μακάρι . . .

... Κι' ἄλλαζε ἀμέσως τὴν κουβέντα.

Ἄπὸ τότε ποῦ πέθανε ἡ Λιλίκα, ὁ Πέτρος εἶχε κλειδώσει τὸ δωμάτιό τῆς καὶ δὲν ξανακοιμήθηκε πιά ἐκεῖ, ἀλλὰ στὸ διπλανό.

Ἦστερ' ἀπὸ τόσον καιρό!!... τοῦρθε νὰ τἀνοίξει... ἔτσι... σὰν νᾶθελε νὰ ζητήση συγγνώμη ἀπὸ τὴν ψυχὴ ποῦ πέτεξε ἀπὸ ἐκεῖ μέσα, γιὰ τὰ λόγια ποῦ ἔλεγε ἐδῶ καὶ λίγες μέρες στὴν παληὰ τὴν ὑπηρετρία.

Μέσ' στὸ δωμάτιο τὸ νεκρικό... ἕνα κρεββάτι ἦταν ποῦχε λουλούδια ξεραμμένα ἀπάνω· δίπλα στὸ κρεββάτι ἕνα κομοδίνο μ' ἕνα βιβλίο ἀπάνω στὸ μάρμαρο· πάρα πέρα μιὰ τουαλέττα μὲ πολλὰ μπουκαλάκια καὶ κουτάκια ἀπὸ μυρουδιές.

Αὐτὴ ἦταν ἡ κλειδωμένη κρεββατοκάμαρα.

Ἐκλείδωσε, λίγο νευρικός καὶ μπῆκε μέσα κρατώντας ἕνα κερί γιὰ φῶς, μὲ φόβο μὴν ταράξει τὴ νεκρική σιγὴ ποῦ βασίλευε μὲς σ' αὐτὸ τὸ πολυαγαπημένο του δωμάτιο.

Καὶ τὰ κύτταζε ὅλα καὶ μέσα ὁ Πέτρος μὲ δλέμμα ἱκετευτικό, σὰν νᾶθελε νὰ συχωρεθῆ, ἀπ' αὐτὰ ὅλα ποῦ ἦταν κοντὰ στὴν ἀγάπη του, στὶς τελευταῖες τῆς στιγμῆς... στὴν ἀγάπη του ποῦ ἦταν γι' αὐτὸν χαμένη πιά γιὰ πάντα.

Τὸ μάτι του τὸ γύριζε παντοῦ, σὲ ὅλ' ἀπάνω, στὰ σκονισμένα ἐπιπλα τῆς κλειδωμένης κάμαρας.

Πῆγε στὸ κομοδίνο γιὰ νὰ δῆ τὸ βιβλίο ποῦ ἦταν ἀπάνω· τὸ πῆρε στὰ χέρια, ἦταν γιομμάτο σκόνη, ποῦ μόλις φαινόταν τὸ κίτρινο χρῶμα τοῦ ἐξώφυλλου. Τὸ ἀνοίξε· ἦταν τὸ

«Maison de la Gourtsane» τοῦ Οὐάιλντ καὶ εἶδε σὲ μιὰ σελίδα σημειωμένο μὲ ψιλὴ... ψιλὴ μολυβιά, ἀπ' αὐτὴ ποῦ τὸ διάβαζε στὶς στερνές τῆς ὥρας.

... «εἶν' οἱ νεκροὶ ποῦ χορεύουν μὲ τοὺς νεκρούς· εἶν' ἡ σκόνη ποῦ στριφογυρίζει μὲ τὴ σκόνη» . . .

Τῶκλεισε, τὸ ξεσκόνισε μὲ τὸ μαντήλι του καὶ τὸ πῆρε νὰ τὸ βάλῃ μαζὺ μὲ τᾶλλα τὰ βιβλία του στὴ βιβλιοθήκη . . . ἐκεῖ ἦταν ὁ προορισμός του.

Χτυπώντας το μὲ τὸ μαντήλι, ἕνα μικρὸ... μικρὸ συννεφάκι σηκώθηκε καὶ χάθηκε στὴν κάμαρα. Λοιπὸν τίποτα δὲν ἔμειν' ἀπάνω στὸ βιβλίο ἀπ' τὰ περασμένα. Τώρα πιά εἶχε γίνῃ ἕνα βιβλίο ἐντελῶς καθάρου· φαινόταν σὰν νᾶταν καινούργιο.

Βγαίνοντας ἀπ' τὸ δωμάτιο δὲν τὸ ξανακλείδωσε· τᾶφησε ἀνοιχτό· κι' εἶπε στὴν Κυρὰ Κατερίνα νὰ τ' ἀερίση καὶ νὰ τὸ σιγουρίση σὰν καὶ πρῶτα!! . . . γιατί... ἔλεγε... πῶς ἀναστήθηκε ἡ πεθαμμένη!! . . .

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΣΤΕΛΙΧΩΝ

PÉRCU SHELLEU

ΙΝΔΙΚΗ ΣΕΡΕΝΑΤΑ

Μὲ τὰ δικά σου ξυπνῶ τὰ ὄνειρα
Στὸν πρῶτον ὕπνο τὸ γλυκό,
Τᾶστρα λαμπρὰ θωρῶ, τοὺς ἄνεμους
Ὅπου βαθειὰ φυσοῦν γρηκῶ.
Μὲ τὰ δικά σου ξυπνῶ τὰ ὄνειρα
Καὶ κάποιο πνεῦμα τὰ ὀδηγεῖ
Τὰ βήματά μου —καὶ πῶς βρέθηκα
Στὸ παραθύρι σου, καλή !

II

Οἱ ἀνέμοι ἀργὰ πάνε καὶ πέφτουνε
Στὰ σιωπηλά, μαῦρα νερά
Σὰ γλυκειὲς σκέψεις σὲ γλυκὰ ὄνειρα
Καὶ τῶν Τσαμπάη ἢ εὐωδιά.
Τᾶηδονιοῦ σβίνει τὸ παράπονο
Μὲς στὴ μικρὴ του τὴν καρδιά·
Κ' ἐγὼ ἔτσι θέλω στὴν καρδοῦλα σου
Ἄγαπημένη μου γλυκειά !

III

Ἄπὸ τὰ χόρτα ἔλα καὶ σήκω με·
Λιγοθυμῶ ! πεθαίνω ! σβῶ !
Βροχὴ φιλιὰ ἄσε τὴν ἀγάπη σου
Στὸ πρόσωπό μου τὸ χλωμό.
Κρούα, κατάχλωμη ναι ἢ ὄψη μου
Χτυπᾷ ἡ καρδιά μου δυνατά.
Ὡ ! στὴν καρδιά σου ἀπάνω σφίχτηνε
Κἔτσι νὰ σπάσῃ στὰ σωστά.

ΝΙΚΟΣ ΔΑ-Ι-ΔΗΣ

VOIX INTERIEURE

Στὸν ἀγαπημένο μου Γ. Μ.

Στὸν τοῖχο τὸν παλῆδ τῆς κάμαρῆς σου
στέκει ἀκόμα κρεμαστό ἓνα ξερὸ στεφάνι,
τὸ πλέξανε τὰ χέρια μου τῆ μέρα τῆς γιορτῆς σου
ἀπὸ λουλούδια ποῦ ἔμασα τριγύρω στὸ λιμάνι.

Μονάχο τώρα κάθετα στοχαστικὸ καὶ κλαίει
τὰ κάλλη ποῦ τοῦ ἐσβύσανε σὰν ὄνειρο γλυκὸ,
κι' ἀκοῦς κρυφὰ τῆ νύχτα κάποια φωνὴ νὰ κλαίῃ
κάποια φωνὴ νὰ λέῃ τραγοῦδι μυστικὸ.

ᾠ! πῶς στήν ἡρεμία ποῦ πνίγεσαι ζωὴ μου,
ἐσὺ φωνὴ τοῦ σκοτότος μὲ κράζεις στὸ πλευρὸ σου.
ᾠ! Πόσο τᾶκουσμά σου πληγώνει τὴν ψυχὴ μου
καὶ γίνεται δικό μου τὸ κλάμμα τὸ δικό σου.

Παντοῦ—παντοῦ σὲ νοιώθω νὰ σέρνεσαι κοντὰ μου
καὶ νὰ μὲ στεφανώνῃς μὲ τὸ ξερὸ στεφάνι,
—ᾠ! τῆς ψυχῆς Βωμέ, ὡς πότε πιά μπροστά μου
θὰ καίς καὶ θὰ καπνίζεις μὲ μυστικὸ λιθάνι.

ROMANCE

Στὴν Αἰδα Αἰζα Β.

Ἦταν μιὰ νύχτα σκοτεινὴ καὶ παγωμένη
ὅταν μαζί γυρνούσαμε ἀπ' τὸ παλῆδ λειβάδι,
ἦταν μιὰ νύχτα μυστικὴ σὰν στοιχειωμένη
ὅταν ἀργοπερνούσαμε τὸ ἔρημο σκοτάδι.

Ὁ οὐρανὸς στὰ σύννεφα φαινόταν κοιμισμένος,
καὶ μὲς τὸν ὕπνο του ἐνοιωθε ὄνειρατα τρελλά,
στὶς δυὸ καρδιές μας ἔγερνε παλῆδς καῦμὸς χαμένος
καὶ μὲ στεφάνι μαγικὸ τὶς ἔδενε κρυφά.

ᾠ! Πῶς τὸ κύμα πλάγιαζε στὸ ἐρημικὸ ἀκρογυάλι,
κι' ἓνα κρυφὸ μουρμούρισμα στήν τόση σιγαλιά
ἔμοιαζε μὲ νανούρισμα σὲ ὕπνου μιὰν ἀγκάλῃ,
μ' ἓνα κρυφὸ παράπονο γιὰ μιὰ ζωὴ παλῆδ.

Περνούσαμε—περνούσαμε ἀκόμα τὸ σκοτάδι
καὶ στάκρογυάλι πάντα τὸ κύμα μυστικὸ
στὴ σιωπηλὴ καρδιά μας σὰν κοιμισμένο χᾶδι
μᾶς σιγοτραγουδοῦσε ἓνα γλυκὸ σκοπὸ.

ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΠΡΩΪ.....

Στὸν Κώστα Ζερβὸ

Θυμᾶσαι ἀγάπη μου ἐκεῖνο τὸ πρωὶ ποῦ ὁ χρόνος
Δὲν τῶχει ἀκόμα ὡς τώρα ἀφανίσει,
Θυμᾶσαι τὶς καρδιές μας πῶς ἔδενε ἓνας πόνος
Ποῦ μοναχὰ ἐγὼ καὶ σὺ τὸν εἶχαμε γνωρίσει.

Μιὰ καταχνιὰ βαρὺὰ πλάκωνε τὸν ἀγέρα
Κι' ὀλόγυρά μας νοιώθαμε τὴν ἡρεμὴ σιγὴ
νὰ μᾶς ἐνώνη μυστικὰ μὲ τὴ χλωμὴ ἀτμοσφαῖρα
καὶ στὶς καρδιές μας νὰ σκορπᾶ τὸ νᾶμα ἀπ' τὴ ζωὴ.

ᾠ! τὸ θυμᾶμαι ἀγάπη μου ἐκεῖνο τὸ πρωὶ
κι' ἀνάμνησή του μένει στὰ χρόνια τῆς ζωῆς μου,
ὅταν σ' ἐρώτησα κρυφὰ— Θὰ μ' ἀγαπᾶς καὶ σὺ;
Καὶ μοῦπες—ρώτησε γι' αὐτὸ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου;

ΖΩΗ ΚΙ' ΑΓΑΠΗ

[Ὁ triste, triste était mon âme
à cause, à cause d' une femme].

VERLAINE

Πρόβαλε ἡ Δύση ἀπ' τὸ παράθυρό σου
καὶ φέγγανε ὀλόγυρα τρεμὲς χλωμὲς ἢ ἀχτίδες
φωτόλαμπρες σὰν ἥλιος στὸ πλευρὸ σου
κρυφὰ φεγγίζουν δυὸ στερνόχαρες ἐλπίδες.

Ζωῆς τὸ νᾶμα γύρω λούζει τὴν καρδιά σου,
περνάει διαβαίνει σὰν ποτάμι ἀλαφιασμένο,
στερνὴ τοῦ ἔρωτα κρυμμένη μιὰ ματιὰ σου
μοῦ ξαναφέρνει τὸνειρό μου τὸ χαμένο.

Κι' οἱ δυὸ καρδιές μας θλιβερά βουβοχτυπᾶνε,
στὰ φύλλα μέσα τάνθομέλι τους χυμένο
σῶνετ' ἀγάλια· τῆς ζωῆς ἀποζητᾶνε,
στερνὸ ἓναν πόθο, σὰν τὸ δεῖλι πεθαμμένο.

Πόρος 1919

ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΚΕΑΣ

*Αργὰ τὰ σκαλοῦνια σου κατεβαίνω
μυστήριον ἀκατανόητο, ποῦ λέγεσαι ζωὴ!

Μὲ τὰ μάτια μου κρυσταλλωμένα
καὶ μὲ στοιχειωμένη μέσα μου μιὰν ἐλπίδα
τὰ τρέμοντα χέρια μου
πρὸς Ἑσέν' ἀπλώνω
ἀνύπαρχτο, ψεύτικο ὄραμα
Ἄνάγκη!

Τοῦ καιροῦ ἡ μαγεία ἀπ' τὸ βάθος
πρὸς Ἑσένα μὲ σέρνει
θριαμβικὴ μυστικὴ ὀπτασία
Ἄνάγκη!!

Νὰ εἶμαι! τοῦ θαύματος δυνάμεις
τὴν ὑστερὴν φουρήσατε στιγμὴ—
Ἄνυπολόγιστο γιγάντιο ἓνα σχέδιο
πέρα στὴ Πολιτεία χάρβαλο κείται...

ὦ θαῦμα, ὦ δύναμη
τὴν ὑστερὴν πνεῦσε στιγμὴ—

Παράλυτος στὴν ἔρημ
σὲ περιμένω πεδιάδα,
ὦ πῶς θὰ ξαναζήσω μέσ' τὸ φῶς
τὸ φῶς μου—πῶς θὰ ξαναζήσω!

*Αχ! ποῦ εἶν' οἱ ἄδολοι ἐκεῖνοι
οἱ καλοὶ καιροὶ

(πῶς μέσα μου γιγάντια δευθώνεται ἡ ὀπτασία
τῶν παλαιῶν ἐλπίδων!)

ποῦ γύρω τους μπαλσαμικὲς ἢ ὄρες
πρὸς τὸν πανώρηγο γελῶντας οὐρανὸ
τ' ὄνειρο ἐράσμιον τὸ ἀνιστόρητο
ἐπλέκαν τῆς ζωῆς!

ὦ πόσες πόσες μέσα μου
ἀνύποπτες ἐβλάσταιναν δυνάμεις
ἀνύποπτες ἐβλάσταιναν χαρὲς
ἀνύποπτες χαρὲς!

*Ἦσουν μιὰ πρόσκαιρη ἦσουν φαντασία
σὰν ὄραμα ἦσουν κ' ἔδυσε—
πῶς ἔδυσε γιὰ πάντα μέσ' τὰ βάθη
τ' ἄγνωστα, τ' ἀξεδιάλυτα τῶν μυστηρίων.

Μιὰ πρόσκαιρη ἀλλοίμονο
μιὰ πρόσκαιρη ἦσουν φαντασία!

Βυθίσου, βυθίσου
ὦ δολοφόνε,
ποῦ μέσα μου σὰν σκούληκας ἔχεις ριζώσει
στὴ μεγάλη πηγαίνω νερομάνα
νὰ πῶ νερό τὸ γνήσιο
ποῦ ὅλες ἢ γήινες πίνουν δυνάμεις!
Τοῦ βάθους τὸ πνεῦμα
βίαια μ' ἀρπάζει
καὶ μὲ βουλιάζει—

στὸν τελευταῖο κύκλο κατεβαίνω
στὴ ψυχὴ τοῦ βάθους—
μ' ὄλα μου τὰ ρουθούνια
τὸ ζεῖδωρο, κρυφὸ
νᾶμά της βυζαίνω
σὰν νήπιο ζῶ ἀπ' τὴ κοιλιὰ κάτου
τῆς ἁγίας του τῆς μάννας!
ὦ τραγικὸ—μαῦρο μυστικὸ
ὑπέρτατη μονάδα
ποῦ τίς σπάνιες ὄρες ἀπὸ λαχτάρια
σύσσωμος μονάχος τρέμω!
ἀπ' τὸν κοινὸ τοῦ σκότους τώρα
πίνω κρουνὸ—
ὦ ἀφήστε με ἀφήστε με μονάχο
μέσ' τὸ γαλήνιο—μακάριο τὸ μηδέν!...

ΦΩΤΗΣ ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΨΑΡΑ

*Σὰν ἀγνοχάραζε ὁ ἥλιος στὰ βουνὰ
καὶ φάνταζε τὸ πέλαο ροδολουσμένο
ἀσπρόφτερη κυλοῦσε στὰ νερά
ἡ βάρκα σου γιὰ τὸ νησι τὸ μαγεμμένο.*

*Τ' ἀφρόξανθα ξοπίσω τὰ μαλλιά σου,
φεῦγαν ὀλόχαρα στ' ἀέρι τ' ἀπαλό,
τὰ δυὸ κουπιὰ ἀργὰ τὰ δάκτυλά σου
βόντουσαν στ' ὀλογάληγο νερό.*

*Καὶ σὰν γυροῦσες πίσω βράδν-βράδν,
βαρύνωπη μὲ χέρια κουρασμένα
ἄφηγες πίσω σου πλατὺ σκοτάδι
σιὰ πέλαα τὰ νυχτοβυθισμένα.*

ΤΑΚΗΣ ΛΙΑΚΕΑΣ

ΑΡΜΟΝΙΑ

Ὁ Πλάτων κατηγορεῖ τὸν Παρμενίδη γιὰ τὸ ἐνιαῖο του: ξέρεῖ καλά, πῶς ἡ ἀπόλυτη ἐνό-
της εἶναι ἡ σιωπὴ καὶ ὁ θάνατος. Ἡ Ἀρμονία εἶναι ἡ τέλεια ζωὴ, ἡ καλλίτερα δταν ἡ ζωὴ
εἶναι τέλειο ἔργο τέχνης, τότε εἶναι Ἀρμονία. Αὐτὴ εἶναι ἡ ποίηση γιὰ ἓνα Θεό, ὑπέρτατε
ποιητὴ. Καὶ τέτοια ἀρμόζει νὰ εἶναι ἡ Φύση γιὰ τὸν ἄνθρωπο, θεῖε ποιητὴ. Ἡ Ἀρμονία στὴ
ζωὴ τῆς μέσα, εἶναι τὸ ὑπέροχο τέρμα τοῦ νοῦ. Ἐξ ἄλλου, στὴ Πλατωνικὴ ἔννοια, ἡ ἴδια ἡ
Δικαιοσύνη εἶναι μία ἀρμονία ποῦ θεμελιώθηκε ἀπὸ τὴν ἀνώτατη δύναμη τοῦ νοῦ. Τὸ ὑπέρ-
τατο καλὸ εἶναι μία ἀρμονία. Ἡ Ἀρμονία εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ ἐνάρετος εἶναι ἓνας μουσικός.
Στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας παρατηροῦμε τὸν ἀπαραίτητο συνδυασμὸ πῶς: «Μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχουμε
λύπη δὲν ἔπεται βέβαια πῶς εἴμαστε εὐχαριστημένοι. Ἔτσι συμβαίνει καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα
στὸν κόσμο.

Ἀρμονία: καμμιά λέξη δὲν εἶναι τόσο μεθυστικὴ, τόσο ὡραία, τόσο πλούσια. Πρέπει νὰ χη
κανεὶς γερὸ μυαλὸ γιὰ νὰ τὴ συλλάβῃ καὶ μουσικὴ καρδιὰ γιὰ νὰ τὴν ἀκούσῃ.

Ἡ ἐνότης εἶναι ἡ ὕλική, ἡ χονδροειδέστατη μορφή τῆς Ἀρμονίας: γι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ
πολιτικοί, οἱ σοφοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι ἀσχολοῦνται ὅλοι μὲ τὸ νὰ ἀνακαλύψουν τὸ ἐνιαῖο, τὴν
ἐνότητα.

Ἐπειδὴ ὅμως ποτὲ δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη, δὲν τρέχουν ποτὲ στὴν ἀρμονία. Αὐτὴ
εἶναι ὁ θρίαμβος, τὸ τέρμα τῆς τέχνης καὶ τῆς μεγαλοφυΐας τῆς.

Μία ἀρθρωση τέλεια, ποῦ οἱ ὀδοντωτές τῆς ρόδες εἶναι συναρμοσμένες δόντι μὲ δόντι.
Ἔτσι μᾶς πρωτοφαίνεται ἡ Ἀρμονία. Καὶ ὅλο τὸ φυσικὸ καὶ ἠθικὸ σύμπαν ἀκόμα μπορούμε
νὰ τὸ πάρουμε σὰν ἓνα σύστημα μὲ ἀπειροὺς τροχοὺς, ποῦ μπαίνουν ὁ ἓνας μέσα στὸν ἄλλο.
καὶ συναρμόζονται τέλεια.

Ἀντὶ γιὰ τὸ ἐνιαῖο πρέπει νὰ ἐκλέξουμε τὴν ἀρμονία: τότε ὅλα φωτίζονται καὶ ἐξηγοῦνται.
Τότε ὁ κόσμος θὰ βρῇ τὸ νόμο του, ποῦ δὲν δημιουργήθηκε καθόλου ἐξωτερικά, μὰ ποῦ ἐξη-
γεῖται μὲ τὸ μέτρο τῆς σκέψης. Τὸ πολὺ δυνατὸ Ἐγὼ μεταβάλλει τίς παραφωνίες σὲ συμφω-
νίες. Ἀρμονία! λέξη θεία! Εἶσαι σὰν τὴν ἰδέα ποῦ ἐκφράζει, τὸ ἄπειρο, πλούσια καὶ πολυ-
μορφα κλείνεις μέσα σου τὴ μέθη τῆς παικτικῆς καὶ τοῦ δυνατοῦ. Ὅλα τὰ εἰρηνεύεις. Γιὰ μιὰ
σκέψη θεία, ἐκεῖνο ποῦ δὲν εἶναι ἀπεριόριστα πολὺπλοκο, δὲν εἶναι πάντα καὶ πολὺ ἀπλό. Ἡ
ἀπλότης εἶναι συμφωνία καὶ ὄχι τόνος. Τὸ ἐνιαῖο εἶναι φτωχὸ καὶ ἀφύσικο. Ὁ Πλάτων λέει πῶς
δημιουργῶντας ἀρμονία, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ μιμούμαστε τὸ Θεό.

Τὸ ἐγὼ καὶ ὁ νοῦς εἶναι ἓνα καὶ τὸ ἴδιο πρᾶγμα.

Τακτοποιήσε τὴ ζωὴ, ὠργάνωσε τὴν ἐλπίδα.

Ὅσο πὺ πλούσια εἶναι ἡ Ἀρμονία τόσο γίνεται πὺ ἀληθινή.

Ἡ ἐνότης εἶναι ἡ Ἀρμονία καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἀρμονία εἶναι ἡ μόνη ἐνότης
ποῦ ὁ ἐκλεκτὸς κόσμος ἀναπνέει.

Χωρὶς ἀμφιβολία Ἐπιστήμη εἶναι ἡ Ἀλήθεια: μὰ ὁ περισσότερος κόσμος δὲν ἔχει μέσα
του τὴν ἀλήθεια οὔτε τὴν ἐξωτερικεὺ. Ἡ διάνοια εἶναι πολὺ πὺ μεγάλη ἀπὸ τὴ λογικὴ. Ἡ
τέχνη εἶναι ἄπειρα πὺ πλούσια ἀπὸ τὴ γεωμετρία: εἶναι ἐλεύθερη. Τὴ συνείδηση τῆς γῆς τὴν
ἐννοῶ. Εἶναι ἀραγε! ὁ Θεὸς τὸ ὄνομα ποῦ δίνουνε σ' αὐτὴ τὴν τέλεια συνείδηση; Ἔστω! Εἶναι
ὅμως καὶ ἡ ζωὴ. Ἡ ζωὴ ποῦ τὴ γνωρίζουμε περισσότερο, χρόνο μὲ χρόνο. Εἶναι ἀκόμα καὶ ἡ
ὠμορφιά, ποῦ εἶναι ἡ τελειοποίηση ὕστερα ἀπὸ τὴ γνώση. Πρέπει νὰ βροῦμε τὴν Ἀρμονία.
Ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὴ βρίσκει, οὔτε μάλιστα τὴ ζητάει, ἀν δὲν εἶναι γιομαῖτος ἀπ' αὐτὴν καὶ ἀν
δὲν ζῇ πρῶτα-πρῶτα μόνο γι' αὐτὴν.

Τὸ ἀποτέλεσμα λοιπὸν εἶναι πῶς στὴ μουσικὴ ἢ στὴν ποίηση, στὸ αἶσθημα ἢ στὴ σκέψη,
ἡ ἀρμονία δὲν ἐξαγοράζεται: ἡ μελέτη τὴν ἀναπτύσσει χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὴν δημιουργῇ:
ἡ Ἀρμονία εἶναι ἔμφυτη.

ΡΟΥΦΙΝΟΥ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ

I

Ροδόκλεια, τὸ στεφάνι αὐτὸ ποῦ ὁμορφα λουλουδίσει
Σοῦ στέλνω, κι' εἶνέ το πλεκτό μὲ τὰ δικά μου χέρια.
Ρόδων καὶ κρίνων κάλυκες καὶ νοτιρὴ ἀνεμώνη
Στολιζοῦν το, καὶ νάρκισσος ὕψος καὶ μενεξέδες.
Μ' αὐτὰ στεφανωμένη ἀκατάδεκτη πιά μὴν εἶσαι
Ἀνθίζεις καὶ μαραίνεσαι, καί, σὺ καὶ τὸ στεφάνι.

II

Τοῦ ἔρωτα ἐνάντια ζώστηκα τὸν λογισμὸ στὰ στέφρα
Καὶ δὲ θέλει μοῦ παραβῆ μόνος του, ἓνας πρὸς ἓνα.
Θνητὸς δ' ἐγὼ μ' ἄθανατο θὰ μετρηθῶ μ' ἂν λάβει
Τὸν Βάκχο σύμμαχο, τῶν δυὸ πῶς νὰ τὰ βγάλω ἐνάντια;

III

Ψηλὰ τὸν πήρε τὸ σοποὶ κι' ἂν τὴν καληωρίσω,
Ροδόπη τὴν πεντάμορφη, τὰ φρόδια θὰ σουφρώσει,
Τί σοβαρή! Καὶ στέφρα στὴν πόρτα ἂν τῆς κρεμάσω,
Ὅλη ὀργή! Καὶ τὰ πατοῦν τὰ σοβαρά τῆς πόδια.
Ποῦ εἴσθε, σκληρὰ γεράματα, ρυτίδες: τί ἀργήτε;
Βιασθῆτε, ποῦ ἔτσι σὰς βολεῖ, νὰ μαλαχθεῖ ἡ Ροδόπη.

IV

Τῆς Ἥρας ἔχεις τὴ ματιὰ, τῆς Ἀθηνᾶς τὰ χέρια,
Τὰ στήθεια τῆς Περφίτισσας, καὶ τὰ σφυρὰ τῆς Θέτης,
Καλότυχος ποῦ σὲ θωρεῖ, τρισόλβιος ποῦ σ' ἀκούει,
Κι' ἡμίθεος ποῦ σ' ἀγαπᾷ: Θεὸς ὅποιος σὲ πάρει.

V

Ἀρνῆθηκες τὸν ἔρωτα, Μελισσίας: μὰ ὡς τόσο
Πλανιάζεις σύγκορμη, ὡς βελῶν νᾶχεις δεχθεῖ φαρέτρα.
Ὀλόσειστη ἡ περπατησιά, κι' ἀνάστατη ἡ ἀνεπνία σου,
Καὶ βαθουλά τὰ βλέφαρα, μενεξεδιά, κομμένα.
Τῆς Καλοστέφανης κύρα, παιδιὰ, ὦ Πόθοι! ὦ Πόθοι!
Φλογίστε τὴν ὀπόκοτη, ὡς νὰ τὸ μολογήσει.

VI

Ἄν τῆς Εὐρώπης τὸ φιλι ἂν ὡς τὸ χεῖλι ἀνέβη,
Γλυκὸ, κι' ἂν ἀπαλοσυρτὸ κατὰνακρα στὸ στόμα.
Πλὴν δὲν ἀγγίζει ἀκρόχειλα ἡ Εὐρώπη, ἀλλὰ κολλῶντας
Στόμα μὲ στόμα, τὴν ψυχὴ, λὲς μὲ τὰ νύχια πράχνει.

Α Ν Θ Η

Ἀπὸ τὸν θίασο Κυβέλης, πρὸ μῆγός, δόθηκε στὰ Διονύσια, ἓνα ἀπὸ τὰ δυνατώτερα ἔργα τοῦ Ρώσου συγγραφέα Ἀνδρέεφ ἢ «Ἀνθῆ».

Ὁ Φέντιας Ἰβάνοβιτς, πλούσιος εισοδηματίας ζῆ μὲ τὴ γυναῖκα του Ἀλεξάνδρα σὲ μιὰ ἐπαρχιακὴ πόλιν τῆς Ρωσίας. Μαζί τους μένουσιν ἡ Ἀνθῆ καὶ ἡ Νινέττα καὶ οἱ δύο ἀδελφές τῆς γυναίκας τοῦ Φέντια. Ἡ Ἀνθῆ νέα καὶ ὠραία χήρα ἀπὸ τὸν πρῶτο της γαμο καὶ ἡ Νινέττα χοριτωμένον χορισάκι ὡς 16 χρόνων. Στὸ ἴδιο σπίτι ζῆ ἰσοχρονοὶ καὶ ἡ Γίγια, μιὰ γρηθὰ ἄσκημη καὶ κουφή, φοιχήτῃ στῆ θεά.

Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα πρόσωπα τοῦ ἔργου.

Καὶ ἡ τέσσαρες πράξεις ξετυλίγονται γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ Φέντια μὲ τὴ γυναικαδέλφου του Ἀνθῆ. Ὁ ἔρως αὐτός, ποῦ δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἔρωτας δὺο κοινῶν ἀνθρώπων, εὐκόλῃ μπορεῖ νὰ παρεξηγηθῇ ἀπὸ τὸ θεατῆ ἐκεῖνο, ποῦ δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ καταλάβῃ τοὺς δὺο αὐτοὺς χαρακτῆρες.

Ἡ Ἀνθῆ ποῦ δὲν ἔπαψε οὔτε μιὰ στιγμή νὰ ἀγαπᾷ τὸν Φέντια, εἶναι ἐκεῖνη ποῦ στὸ τέλος τὸν δηλητηριάσει καὶ ὁ Φέντια ποῦ αἰσθανότανε ἔρωτα ἀληθινόν, μεγάλο, γιὰ τὴν Ἀνθῆ, εἶναι ἐκεῖνος ποῦ στῆ δευτέρῃ πράξῃ τῆς λείει πῶς τῆ βαρέθηκε. Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ κἀνῃ εὐτυχῆ τὴν ἔνωσιν τῶν δὺο αὐτῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Ἀνθῆ κλασμένη νὰ ζῆ ὑπερήφανα καὶ ὄχι ὑποταγμένα θέλει καὶ τὸ πάθος ὁμοίον, τὸν ἔρωτά της ἰψηλόν, ἀκέραιον, χωρὶς ἐμπόδια, χωρὶς καμιά ἐπιφύλαξιν. Θέλει τὸν Φέντια δικόν της, ὅλο δικόν της. Τίποτα δὲν ἀναγνωρίζει ἱκανόν, νὰ χαλαρώσῃ ἔστω καὶ μιὰ στιγμή τὸ φλογερὸν της αἰσθημα. «Μὴ φεύγῃς ἀπὸ κοντά μου! Πάρε με μαζί σου! Πάρε με! θὰ σκοτωθῶ! ἀκούς θὰ σκοτωθῶ ἂν φύγῃς! [Βῆ πράξῃ]. «Ποῦ πᾶς; Μὴ κουνηθῆς ἀπὸ κοντά μου! κάτσε ἔδω μαζί μου!» τοῦ λείει μὲ ἀγωνία ὅταν στῆν τελευταία πράξι κτυπάει τὸ κουδούνιν καὶ ὁ Φέντια θέλει ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρταν.

Εἶπανε πῶς ὁ Φέντια εἶναι ἓνας τύπος Blasé, ἀνθρώπος ἐκφυλός ποῦ θέλει ν' ὀλλάξῃ γυναῖκες. Τίποτα δὲν εἶναι πιδ ψεύτικον καὶ ἀβάσιμον ἀπὸ αὐτῆ τὴν ἐξήγησιν. Καθαρῆ πλάνη! Ὁ Ἀνδρέεφ ἔπλασε μὲ τὸν Φέντια τὸν τύπον τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἔχει πιδ κούρασθῃ ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην. Ἀγαπᾷ τὴν Ἀνθῆ πολὺ, πάρα πολὺ. Στὰ μάτια της καθρεφτίζεται ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ του. Ἡ κούρασι ποῦ φαίνεται ἀπὸ πολλα σημεῖα τοῦ ἔργου σταματᾷ ἐμπρὸς στῆν Ἀνθῆ. Τὸ δείχνει καθαρὰ στῆν τρίτῃ πράξῃ μὲ τὴ μεγάλη χειρονομία στῆ σκηνῇ τοῦ τραπεζιοῦ. Μὰ ἡ Ἀνθῆ δὲν τὴν θέλει ἔτσι τὴν ἀγάπην!

Ὁ Φέντια εἶναι ἀνθρωπός. Ἡ Ἀνθῆ ὑπεράνθρωπη.

Ὁ Φέντια πέρασε ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς Ἀνθῆς. Τὴν ἀγαπᾷ τόσο ποῦ ἡ Ἀνθῆ ἀμφιβάλλει. Καμιά ἀρμονία στὰ αἰσθηματά τους. Ἡ ἀγάπην τῆς Ἀνθῆς σταμάτησε στὸ Φέντια.

Ὅταν στῆν τελευταία πράξι ἡ ἐμφάνισιν τῆς Νινέττας ἀνησυχῆ τὴν Ἀνθῆ, οἱ περισσότεροὶ νομίζουν πῶς αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς τελευταίας δολοφονίας. Μιὰ ὁμως πιδ ἐντεταμένη καὶ συστηματικώτερη παρατήρησιν δείχνει πῶς ἡ Ἀνθῆ δὲν περιμένει τὴ Νινέτταν νὰ καταλάβῃ τὰς διαθέσεις τοῦ Φέντια. Τὸν ἔχει πιδ γνωρίσει καλὰ καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς τὴν ἔχει προσχεδιάσει. Τὸν σκοτῶνει σταθερὰ ὄχι σὰν γυναῖκα, οὔτε σὰν ζηλιάραν ἐρωμένην. Μὲ τὸ δηλητηρίον τοῦ δαχτυλιδιοῦ της παίρνει τὴ ζωὴ τοῦ Φέντια δείχνοντας ἔτσι φανερὰ τὸν χαρακτῆρα μιᾶς γυναίκας καινούργιας, πρωτότυπης, ποῦ ζητᾷ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι μπορεῖ νὰ τῆς προσφέρει ἓνας ἔρως.

Τέτοια θὰ ἦτανε κατὰ τὴ γνώμην μου μιὰ πρόχειρη ἀνάλυσι τοῦ Ρωσικοῦ αὐτοῦ ἀριστουργήματος ποῦ εἶναι κρίμμα γιὰτι κρατήθηκε μόνον δὺο βραδύες.

Ἡ παράστασι τοῦ ἔργου αὐτοῦ, μέσα στῆ τόσο φτωχικῇ, ρουτινιερικῇ καὶ χυδαιότατα κερδοσκοπικῇ ἐξέλιξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, μᾶς ξανάφερε τὶς παλῆς σκέψεις γιὰ τὸ θέατρο καὶ τὴν ἀποστολῇ του.

Μὰ τί κρίμμα ὁμως! Ἡ ἀναπόλησιν τέτοιων χημαιρικῶν σκέψεων εἶναι μοιραῖον νὰ φεύγῃ μαζί μὲ τὴν ἀλλαγῇ τοῦ προγράμματος.

Ἡ ἐκτέλεσιν ἀρκετὰ ἱκανοποιητικῇ.

Ἡ Κυβέλη εἶχε στιγμῆς, ἰδίως στῆν δευτέρῃ καὶ στῆν τελευταία πράξῃ ποῦ ἦτανε ἀληθινὰ ὑπέροχη. Γιὰτι ὁμως αὐτὸ τὸ συχνὸ ἀνασῆκωμα τοῦ κεφαλιοῦ της;

Ὁκ. Βεάνης ἴσως λίγο περισσότερον ἀπ' ὅτι ἔπρεπε νευρικὸς στῆν πρώτη πράξῃ. Στὶς ἄλλες ὁμως, καὶ ἰδίως στῆν τελευταία ἀφθαστος.

Πολὺ καλοὶ οἱ κ. κ. Παρασκευᾶς καὶ Χρυσομάλλης.

Πολὺ καλὴ καὶ ἡ κ. Πλεμενίδου στὸν ἀρκετὰ δύσκολον ρόλον τῆς μικρῆς Νινέττας.

Ἡ μετάφρασιν τοῦ ἔργου ἀπὸ τὴ Δίδα Α. Σαραντιδῆ ἀπέδωσε ἀριστουργηματικὰ ὄλοτὸ βάθος τοῦ ἔργου.

ΤΑΚΗΣ ΔΙΑΚΕΑΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ. — Ἐχομε ξεχωριστὸ καθῆκον νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν ζωγράφον κ. Π. Βυζάντιον γιὰ τὴ εὐγενικὰ καλωσύνη ποῦ εἶχε νὰ προσφέρῃ τὴ συνδρομῇ του στῆν προκαταρκτικῇ ἐργασίᾳ τῆς ἰδρύσεως τῆς «Καλλιτεχνίας» καὶ στο πινέλον τοῦ ὁποῖου ὀφείλομε τὸ ἐξωτερικὸν μας κλισέ.